

## A TANTÁRGY ADATLAPJA

### 1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
1.2 Kar	Római Katolikus Teológia Kar
1.3 Intézet	Pasztorálteológia Intézet
1.4 Szakterület	Római Katolikus Teológia
1.5 Képzési szint	alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Teológiai licenciátus

### 2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Liturgika: Szentmise						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Diósi Dávid						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	–						
2.4 Tanulmányi év	2020/21	2.5 Félév	I.	2.6. Értékelés módja	vizsga	2.7 Tantárgy típusa	alap

### 3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					10
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					30
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					15
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					4
Vizsgák					10
Más tevékenységek: .....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszámja					125
3.8 A félév össz-óraszámja					56
3.9 Kreditszám					5

### 4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• nincs
4.2 Kompetenciabeli	• nincs

### 5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• tábla, vetítő, CD-lemez,
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• tábla, vetítő, Cd-lemez, kották

## 6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> <li>A szentmise a papok és hívők hitéletében kimagasló helyet foglal el és különös jelentőséggel bír. Ezért a papi szolgálatra készülők számára fölülte fontos ennek ismeretében elmélyülni. A papszentelés szertartásának kijelentését – <i>Agnoscite quod agitis (Ismerjétek meg, amit tesztek)</i> – megszívlelni minden seminarista feladata.</li> <li>A kurzus végigkíséri a szentmise történetét a kezdetektől napjainkig, különös figyelmet szentelve ugyanakkor az eukarisztia teológiai mélységének megértésére.</li> <li>Az előadások folyamán sor kerül a szentmise különböző szertartásainak ismertetésére, azok értelmének, szimbolikus és teológiai tartalmának feltárására.</li> </ul>
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> <li>liturgiátörténeti és liturgiateológiai ismeretek</li> <li>a kereszténység szerepének ismertetése a kultúrtörténetben</li> </ul>

## 7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> <li>A szentmise fejlődéstörténetének ismertetése</li> <li>A szentmise teológiájának alapos elsajátítása</li> </ul>
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> <li>Előkészíti a hallgatókat a szentmise bensőségesebb ünneplésére</li> <li>Elmélyíti a hallgatókat a szentmise különböző részeinek történelmi és teológiai hátterének ismeretében</li> </ul>

## 8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<i>A szentmise teológiája</i>	előadás, magyarázat	Teológia hangsúlyok
<i>A szentmise ószövetségi előképei és az utolsó vacsora</i>	előadás, magyarázat	Előképek elemzése
<i>A szentmise története I: Ókor &amp; Középkor</i>	előadás, magyarázat	Főbb történelmi hangsúlyok
<i>A szentmise története I: Újkor</i>	előadás, magyarázat	II. Vatikáni Zsinat
<i>A szentmise bevezető része</i>	előadás, magyarázat	Bevezető rítus
<i>Az igeliturgia</i>	előadás, magyarázat	Olvasmányok, Zsoltár, Evangélium
<i>Az adományok előkészítése</i>	előadás, magyarázat	Offertorium
<i>Az eucharisztikus ima fogalma és struktúrája</i>	előadás, magyarázat	Jellegzetességek, imaműfaj
<i>A prefáció és a Sanctus–Benedictus</i>	előadás, magyarázat	Liturgikus funkció
<i>A Canon Romanus</i>	előadás, magyarázat	Struktúrája, szövege
<i>A többi eucharisztikus ima</i>	előadás, magyarázat	Szövegelemzés
<i>Az áldozás szertartása</i>	előadás, magyarázat	Áldozás, különböző formák
<i>A koncelebráció és a mise egyéb formái</i>	előadás, magyarázat	Koncelebráció, magánmisék

Az Eucharisztia tisztelete misén kívül	előadás, magyarázat	Oltáriszentség tisztelete
<p>Könyvészet</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• DOLHAI LAJOS, <i>A liturgia teológiája</i>, Budapest 2002.</li> <li>• KUNZLER, MICHAEL, <i>Az Egyház liturgiája</i> (AMATECA 10), Szeged 2005.</li> <li>• KUNZLER, MICHAEL: <i>Liturge sein. Entwurf einer Ars celebrandi</i>, Paderborn 2007.</li> <li>• MEYER, HANS BERNHARD/ AUF DER MAUR, HANSJÖRG/ FISCHER, BALTHASAR/ HÄUßLING, ANGELUS/ KLEINHEYER, BRUNO (SZERK.): <i>Gottesdienst der Kirche. Handbuch der Liturgiewissenschaft 3: Gestalt des Gottesdienstes. Sprachliche und nichtsprachliche Ausdruckformen</i>, Regensburg <sup>2</sup>1990. [röv. GDK 3]</li> <li>• VAGAGGINI, CYPRIAN: <i>Theologie der Liturgie</i>, Einsiedeln/ Zürich/ Köln 1959.</li> <li>• VÁRNAGYI ANTAL: <i>Liturgika. Szertartástan: Az Egyház nyilvános istentisztelete</i>, Abaliget 1995.</li> </ul>		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
A hallgató egy közös megegyezéssel választott témában egyénileg mélyül el a megadott könyvészet alapján. Minden hallgató témájáról dolgozatot készít.	előadás, beszélgetés	egyéni munkával elmélyülni egy-egy liturgiátörténeti, illetve liturgiateológiai témakörben
<p>Könyvészet</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ADAM, ADOLF: <i>Grundriss Liturgie</i>, Freiburg/ Basel/ Wien 1998.</li> <li>• ANAGNOSTOPOULOS, STEFANOS: <i>Explicarea Dumnezeieştii Liturghii: cu ajutorul unor evenimente reale și a unor experiențe din viața sfinților, preoților, monahilor și credincioșilor</i>, București 2005.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>A középkori liturgia "esküdt ellensége": a szexualitás</i>, in: <i>Keresztény Szó</i> 11 (2000/ 4), 28-32.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>A régi újhold</i>, in: <i>Keresztény Szó</i> 18 (2007/ 3), 9-11.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>Die "heilige und heilbringende Schau". Spätmittelalterliche Elevationsfrömmigkeit</i>, in: <i>Studia Universitatis Babeș-Bolyai Theologia Catholica Latina</i> 53 (2008/ 2), 3-35.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>Egy szín alatti áldozás az őskeresztény egyházban? Szentírástudományi és liturgiátörténeti vizsgálat</i>, in: <i>Keresztény Szó</i> 11 (2000/ 9), 1-5.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>Der Eigencharakter der liturgischen Feiern</i>, in: Dávid Diósi, "Von seinem Glanz erstrahlen die Wolken..." (Ps 18,13). <i>Theologische Beiträge</i>, Kolozsvár 2008, 135-156.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>Teológiai és gyakorlatbeli hangsúlyeltolódások a középkor liturgikus életében és szemléletében</i>, in: <i>Studia Theologica Transsylvaniensia</i> 11 (2008/ 2), 99-131.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>A Sanctus éneklésének történeti háttere a kezdetektől a többszólamúság kialakulásáig. Egyházzene- és liturgiátörténeti visszapillantás</i>, in: <i>Studia Theologica Transsylvaniensia</i> 12 (2009/ 1), 23–62.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>Amikor ember és angyal csókot vált. Plaidoyer a liturgia angeológiai dimenziójának „reneszánszáért”</i>, in: <i>Vigilia</i> 74 (2009), 580–583.</li> <li>• DIÓSI, DÁVID: <i>Istorie și prezent. Trei studii liturgice</i>, Timișoara 2001.</li> <li>• DOBSZAY, LÁSZLÓ: <i>A szentmise magyarázata</i>, Budapest 1997.</li> <li>• EISENHOFER, LUDWIG: <i>Handbuch der katholischen Liturgik I–II</i>, Freiburg 1932/ 1933.</li> <li>• EMMINGHAUS, JOHANNES H.: <i>Die Messe. Wesen – Gestalt – Vollzug</i> (Schriften des Pius-Parsch-Instituts Klosterneuburg 1), Klosterneuburg <sup>6</sup>1997.</li> <li>• FERENȚ, EDUARD: <i>Euharistia. Sacramentul Sacrificiului lui Cristos</i>, Iași 1996.</li> <li>• HERMANS, JO: <i>Die Feier der Eucharistie. Erklärung und spirituelle Erschließung</i>, Regensburg 1984.</li> <li>• JUNGSMANN, JOSEF ANDREAS: <i>A szentmise. Történelmi, teológiai és lekipásztori áttekintés</i>, Eisenstadt 1977.</li> <li>• JUNGSMANN, JOSEF ANDREAS: <i>Missarum Sollemnia. Eine genetische Erklärung der römischen Messe I–II</i>, Wien <sup>5</sup>1962.</li> <li>• KUNZLER, MICHAEL: <i>Archieratikon. Einführung in Geist und Gestalt der bischöflichen Liturgie im byzantinischen Ritus der griechisch-katholischen Kirche der Ukraine</i>, Paderborn 1998.</li> <li>• KUNZLER, MICHAEL: <i>Leben in Christus. Eine Laienliturgik zur Einführung in die Mysterien des Gottesdienstes</i>, Paderborn 1999.</li> <li>• KUNZLER, MICHAEL: <i>Wir haben das wahre Licht gesehen. Einführung in Geist und Gestalt der byzantinischen Liturgie</i> (Sophia: Quellen östlicher Theologie 27), Trier 1991.</li> <li>• MĂNDIȚĂ, NICODIM: <i>Explicarea Sfintei Liturghii</i>, București 2000.</li> <li>• MARTIMORT, AIMÉ-GEORGES: <i>Handbuch der Liturgiewissenschaft I–II</i>, Freiburg/ Basel/ Wien 1963/ 1965.</li> <li>• MÜLLER, GERHARD LUDWIG: <i>Die Messe. Quelle christlichen Lebens</i>, Augsburg 2002,</li> <li>• NEMESHEGYI, PÉTER: <i>Az Eukarisztia</i> (Teológiai Kiskönyvtár III/ 6), Róma 1975.</li> </ul>		

- PASCHER, JOSEPH: *Eucharistia. Gestalt und Vollzug*, Münster/ Freiburg 1953.
- RICETTI, MARIO: *La Messa. Commento storico-liturgico alla luce del Concilio Vaticano II (Manuale di Storia Liturgica III)*, Milano 1966.
- SCHNITZLER, THEODOR: *Was die Messe bedeutet. Hilfen zur Mitfeier*, Freiburg/ Basel/ Wien 1976.
- STĂNILAOE, DUMITRU: *Spiritualitate și comuniune în liturghia ortodoxă*, București 2004.
- TAMÁS, JÓZSEF: *Csúcs és forrás. Elmékedések a szentmiséről*, Csíkszereda 2002.
- VINTILESCU, PETRE: *Liturghierul explicat*, București 1998.

## 9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- A liturgia alapos ismerete
- A szentmise celebrálásának méltó volta

## 10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az elsajátítandó anyag ismerete	Félévi szóbeli vizsga	70 %
	Interaktív jelenlét	Számontartás	10 %
10.5 Szeminárium / Labor	Egy a megadott témák közül szabadon választott téma – interaktivitásra törekvő – PPT vázlattal vetített bemutatása.	A megtartott referátum kiértékelése	10 %
	Interaktív jelenlét	Számontartás	10 %
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Az előadott kurzus anyagának általános ismerete</li> </ul>			
10.7 A parciális vizsga (félévközi zárthelyi dolgozat) formája			
–			
10.8 A félévi vizsga formája			
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A félévi vizsga szóbeli formában történik. Minden félévi vizsgára jelentkező hallgató a megadott tételből kettőt húz, és szabad választás alapján a két tétel egyikének lényegre törő bemutatásával vizsgázik. A vizsga, a másik húzott tétel, ill. szükség esetén az anyag többi részéből további kérdések megválaszolásával válik teljessé.</li> </ul>			
10.9. A vizsgatételsor ismertetésének lekésőbbi időpontja			
<ul style="list-style-type: none"> <li>• a vizsgaszesszió eleje</li> </ul>			
10.10 A szemináriummal kapcsolatos elvárások			
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A szeminárium a vezető tanár által javasolt témák egyikének a szeminárium keretében történő önálló, PPT bemutatóval kísért interaktív bemutatásának értékeléséből áll. Szükség esetén kiváltható egy, a metodológiai szabályok figyelembevételével elkészített szemináriumi dolgozattal. Ebben az esetben a dolgozat leadási határideje a szesszió kezdetét megelőző nap. A szeminárium jelenlét kötelező.</li> </ul>			

Kitöltés dátuma

2018.04.27.

Előadás felelőse

Dr. habil. Diósi Dávid

Szeminárium felelőse

Dr. habil. Diósi Dávid

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2018.04.28.

Intézetigazgató

Dr. Oláh Zoltán